

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΟΝΕΙΡΟ

ΤΟΥ Π.Κ. ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗ

Η πρόκληση της Μεγάλης Τουρκίας

Η ελληνική εξωτερική πολιτική εμφανίζεται εσχάτως «στριμωγμένη». Ορισμένοι πάνε πιο πέρα. Κάνουν λόγο για διαδοχικές αστοχίες που ενέχουν τον κίνδυνο απώλειας κυριαρχικών δικαιωμάτων. Ποιος είναι όμως ο θεμελιώδης λόγος για το «στρίμωγμα» αυτό; Είναι αποτέλεσμα εσφαλμένων χειρισμών πολιτικής ή δομικών παραγόντων ανεξάρτητα από πολιτικές επιλογές; Η απάντηση στο ερώτημα είναι ορατή διά γυμνού οφθαλμού. Και είναι το γεγονός ότι βρισκόμαστε για πρώτη φορά στη σύγχρονη ιστορία απέναντι σε μια απειθάρκτη μεγάλη Τουρκία, χωρίς ισχυρή θεσμική εμπλαίσωση, κληρονόμο μιας αυτοκρατορίας και ως εκ τούτου με φαντασίωση παγκόσμιας δύναμης (και μεγαλόστομο, ενίοτε εμπρηστικό, λόγο όπως κάνουν όλες οι μεγάλες, αυτοκρατορικές δυνάμεις). Μια Τουρκία που διεκδικεί πολλαπλούς ρόλους και ασκεί δυναμική επιρροή. Και τούτο γιατί η νέα γεωπολιτική τάξη και συνθήκες, η εγκατάλειψη των βασικών αρχών του διεθνούς δικαίου από τις ΗΠΑ/Τραμπ ως βάση της εξωτερικής πολιτικής, ο αναθεωρητισμός και επιθετικότητα της Ρωσίας, ο νέος ρόλος της Κίνας δημιούργησαν χώρο για την Τουρκία να αναλάβει τους νέους ρόλους ως αυτόνομη ενδιάμεση δύναμη (middle power). Η γεωγραφική της θέση, η έκτασή της, η στρατιωτική της ισχύς, εμβέλεια και βιομηχανία και άλλοι εσωτερικοί συντελεστές προσδιορίζουν την πολλαπλότητα και δυναμική των νέων ρόλων.

Παράλληλα η Ευρώπη, με την ουσιαστική ρήξη που έχει επέλθει στο ζήτημα της άμυνας/ασφάλειας με τις ΗΠΑ, «ανακάλυψε» ότι η Τουρκία μπορεί να είναι ένας χρήσιμος στρατηγικός εταίρος που δεν μπορεί/πρέπει να αγνοήσει. Στην αντίληψη αυτή συγκλίνουν όλες οι μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες, Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Πολωνία, Βρετανία ακόμη και Γαλλία που μέχρι πρόσφατα είχε μια διαφορετική (εχθρική) αντίληψη για την Τουρκία. Έτσι η Τουρκία έχει κατά κάποιο τρόπο καταστεί το στρατηγικό «μύλον της έριδος» μεταξύ Ευρώπης, ΗΠΑ, Ρωσίας και Κίνας. Και στον ανταγωνισμό αυτό η Ευρώπη δεν θα ήθελε για μια ακόμη φορά να χάσει. Η Τουρκία αξιοποιεί επιδέξια ομολογουμένως αυτό το ενδιαφέρον για να αυξάνει την ισχύ και επιρροή της. Η περίπτωση της Λιβύης εξόχως χαρακτηριστική. Είναι βέβαιον ότι και δυνάμεις της περιοχής σφόδρα εχθρικές προς την Τουρκία σήμερα, όπως Αίγυπτος και Ισραήλ, δεν πρόκειται για σημαντικό χρονικό διάστημα να αγνοήσουν τη μεγάλη διεκδικητική δύναμη της Ανατολικής Μεσογείου. Αργά ή γρήγορα θα εξομαλύνουν τις σχέσεις τους πλήρως (και ίσως πάνε πολύ πιο πέρα). Το Ανατολικό ζήτημα με νέες εκφάνσεις είναι εδώ.

Η Μεγάλη Τουρκία αντιπροσωπεύει μείζον πρόβλημα για την Ελλάδα. Οι εξελίξεις ως εκ τούτου δεν μας αρέσουν. Αρκετοί θεωρούν ότι η Τουρκία επιχειρεί να μας περικυκλώσει απλώνοντας «ως κάβουρας τις δαγκάνες του γύρω μας». Οπωσδήποτε θέλει να έχει το πάνω χέρι ως κυρίαρχη δύναμη σε όλα τα δρώμενα της Αν. Μεσογείου/Αιγαίου. Και προτείνουν ουσιαστικά μια νέα πολιτική ανακαίτισής της με ευρωπαϊκά τείχη εναντίον της, κυρώσεις και άλλα. Πρόκειται για την πολιτική αποκλεισμού που δεν απέδωσε στο παρελθόν και δεν θα αποδώσει και τώρα. Χρειάζεται άλλη προσέγγιση. Όπως χρειάζεται και επαναβεβαίωση της Δίλωσης των Αθηνών (πριν οδηγηθούμε σε μείζονα κρίση) με τελικό στρατηγικό στόχο την επίλυση των προβλημάτων. Τη Μεγάλη Τουρκία θα πρέπει να την αντιμετωπίσουμε με νέα αντίληψη και ειρηνιστική αξιοποίηση της Ευρώπης σε σύμπραξη και όχι σε αντιπαλότητα με τους εταίρους μας. Με κατανόηση ότι η μεγαλύτερη εξάρτησή της από την Ευρώπη/ΕΕ είναι αυτή που τελικά μας εξυπηρετεί...

Ο Π.Κ. Ιωακειμίδης είναι αμόνιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ), πρώην πρεσβευτής - σμβουλος του ΥΠΕΞ και μέλος της συμβουλευτικής επιτροπής του ΕΛΙΑΜΕΠ